

## АРХЕТИПІЧНІ ОБРАЗИ ЄДИНОГО ЛЮДСТВА

Впродовж свого культурно-історичного розвитку людина прагнула знайти відповіді на питання про те, як досягти внутрішньоособистісної гармонії та злагодженості взаємостосунків зі світом, як почувати себе щасливою та відчувати задоволення від кожної миті життя. Людина завжди цікавилася, володіння якими цінностями, установками, особистісними якостями сприяє досягненню внутрішньої узгодженості між власними думками та почуттями, вчинками та емоціями. Тобто, можна стверджувати про те, що людина завжди знаходилася в пошуках внутрішньоособистісного душевного спокою та умиротворення. Хоча над цим питанням розмірковували в різні епохи людства велика кількість філософів, вчених, діячів культури та мистецтва, воно залишається відкритим і по-сьогодні. Психологи пояснюють, що людству притаманні, так звані, архетипічні образи[1], в основі яких закладені відповіді на питання про шляхи досягнення внутрішньої гармонії. А також архетипічні образи відображають цінності й ідеали, володіння якими сприяє людині в набутті внутрішньоособистісного спокою, щастя та задоволення життям.

Поняття «архетипічний образ» виникло вслід за поняттям «архетип», яке було введене К. Юнгом[1] в 1919 р. і розглядалось ним як потужні первинні психічні образи, успадковані від стародавніх предків, переконання, установки та ідеї, що спонукають людей сприймати, переживати і реагувати на певні явища та ситуації конкретним способом. Юнг вважав, що архетипи властиві всьому людству. Вмістилищем для архетипів, за Юнгом, виступає особливо глибокий рівень несвідомого, що виходить за межі особистості, - так зване колективне несвідоме. Колективне несвідоме може нараховувати необмежену чисельність архетипів. Але окремий інтерес в теоретичній концепції Юнга викликають такі архетипи, як аніма, анімус, персона, тінь, самість, мудрець, Бог. Архетипи здатні проявлятися завдяки архетипічним образам, що спостерігаються в сновидіннях, а також у вигляді символів, які використовуються в живописі, літературі та релігії [1]. Відповідно до цього, ми хочемо розглянути архетипічні образи єдиного людства на основі притчі М. В. Гоголя «Шинель»[2].

В. Петренко та А. Супрун[2] розглядають притчу М. Гоголя «Шинель» як таку, що містить велику кількість суттєво значущих сенсів людського життя, та в глибині свого змісту розкриває архетипічні образи єдиного

людства. Дана притча кореспондує до положень християнства та буддизму. Головний герой твору, Акакій Акакієвич Башмачкін, виступає в образі людини, що не має залежності від матеріального та соціального статусу. Це людина, яка слідує природному ходу подій свого життя, відчуваючи внутрішній душевний спокій, умиротворення та гармонію. Образ даного героя розглядається як архетипічний образ стародавньої «справжньої» людини, що сприймає світ та всі процеси, які в ньому відбуваються, як природні і відповідно до цього зі спокоєм та миром ставитися до всіх явищ та подій, що приносить їй життя. І тому душа в такій людині сповнена гармонії та злагодженості взаємостосунків зі світом. Натомість образ шинелі виступає архетипічним образом матеріальних речей, надмірне прагнення до котрих заважає людині в досягненні внутрішньоособистісної узгодженості, так як маючи непомірні матеріальні потреби, людина стає залежною від речей, і це перешкоджає її духовному та особистісному розвитку, виступає перепорою в насолодженні від кожного моменту життя, любові та співпереживанні [2].

Таким чином, на основі образів Акакія Акакієвича Башмачкіна та шинелі у притчі М. В. Гоголя «Шинель», які виступають архетипічними образами стародавньої «справжньої» людини та «матеріальних речей» відповідно, можна зробити висновок про те, що в досягненні внутрішньоособистісної гармонії людині допомагає здатність сприймати світ, себе в ньому та всі процеси, що відбуваються навколо як природні, і відповідно до цього зі спокоєм та миром ставитися до явищ життя та смерті, приймати те, що відбувається, йти за своєю долею природним шляхом, тобто виходячи зі своїх прагнень, інтересів, здібностей та бажань, а не керуючись матеріальними чи соціальними спонуканнями, не ставити собі за ціль — досягнення матеріальних речей, а дбати про вдосконалення свого внутрішнього духовного рівня, розвиватися особистісно.

### Список літератури

1. Юнг К. Г. Архетип и символ / К. Г. Юнг. – М: Канон+РООИ "Реабилитация", 2016. – 336 с.
2. Петренко В. Ф. Архетипические образы единого человечества / В. Ф. Петренко, А. П. Супрун. // Развитие личности. – 2014. – №3. – С. 108 – 120.

Науковий керівник: Дробот О.В.,  
доктор психологічних наук